UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Captiuitas

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

roglyphicè dedit Ægyptijs ſacerdotibus: vt ſi hominem à calumniatoribus malè acceptum, & mortiferis delationibus afflictatum ſignificare vellent, *Baſiliſcum* apponerent. Non enim alia ratione calumniatores homines conficiunt, quàm faciat *Baſiliſcus*. Clam ſiquidem illi principum auribus inſuſurrant: nullo palam morſu infixo, quo diluendi anſa præripiatur: atque ita pleriq; falſo delati, extrema quæque pertulère. *Pier. Val. lib.* 14.

Theologi per *amputatam aurem* accipiunt eum quoq; qui detractionibus & calumnijs in alios aggeſtis delectatur, & turpium impudicorumque ſermonum laſciuia capitur: proba verò conſilia, & admonitiones de honeſta & homine digna ratione viuendi, cane peius & angue protinus auerſatur. *Pier. Val. lib.* 33.

Ad dextram conſidet quiſpiam auribus prælongis inſignis, quales ferè illæ Midæ feruntur, manum porrigit procul accedenti Calumniæ, circumſtant eum mulierculæ duæ, Ignorantia, ni fallor, ac Suſpicio: adit aliunde propera Calumnia eximie compta, vultu ipſo & geſtu corporis efferam rabiem, & iram æſtuanti conceptam pectore præ ſe ferens, ſiniſtra facem tenens flammiuomam, dextra ſecum adoleſcentem capillis prehenſum, manus ad ſuperos tendentem, obteſtantemque immortalium Deorum fidem, rapit: anteit vir pallidus in ſpeciem impurus, acie oculorum minimè hebeti: cæterum planè ijs ſimilis, qui ſontico aliquo morbo contabuerunt: hinc facilè conijcias, Liuorem eſſe, quin & mulierculæ aliquot Calumniam ſequuntur comites, quarum eſt munus dominam hortari, inſtruere, comere: interpres aiebat, Inſidias ac Fallaciam eſſe: à tergo lugubri habitu pallere, laceraq; Pœnitentia ſubſequi, quæ capite in tergum deflexo cum lachrymis ac pudore procul venientem Veritatem excipit. Hac Apelles fabula ſuos luſit caſus. *Pictura calumniæ, authore Apelle, ex Luciano Sophiſta.*

¶ Scriptores.

De calumnia vide *Platonem in Apologia, & lib. 6. de Rep. Bruſ.* 2.8. In calumniatorem Platonis, *Beſſarionis lib.* 4. Contra mendaces & impios detractores, *Marſil.* 1. 12. De non temerè credendo delationibus ſeu calumnijs, *Luciani lib.* 1. Nemini detrahendum, *Marſil.* 1.6. De calumnia, *Pechanus, l.* 28. Flos Theologiæ, *Kampigollus, cap.* 40, Aduerſus mendacium & obtrectationem admonitio. *Deſ. Eraſmi Tom. 9. operum.*

Vide Locum de Mendacio.

Canis.

Vide Venatio.

Canticum.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

CANTICVM, Græcè ᾆσμα, ατος, τὸ, ᾠδή. Hebr. *Schir*. Pſal. 96. 1. & 137. 4. à verbo *Schar*, cecinit, cantauit. Hinc συρίζω, fiſtula cano, σύριγξ, fiſtula, & eſt exultatio mentis de æternis habita, prorumpens in vocem: & differt ab hymno, quia hymnus eſt laus Dei cum cantico. *Hoc ex B Thoma Pſal. prolo. col. 1. fin.*

Græci canticum, hymnum vocant: Item pſalmum: Sed propriè hymnus dicitur, qui voce naturali fit: Pſalmus, cum aliquo muſico inſtrumento. Vnde pſalmodia deducitur, canticum miſtum, vt cum aliquis ad citharam, ſiue aliud muſicum inſtrumentum canit. Hinc etiam Pſalterium, inſtrumentum muſicum. Pſalmus autem ἀπὸ τοῦ ψάλλω deriuatur, quod ſignificat canto.

Cantus, eſt inflexio vocis: nam ſonus directus eſt. Præcedit autem ſonus cantum. *Iſidorus lib. 2. orig. c.* 19.

Canticum eſt vox cantantis in lætitiam. Pſalmus autem dicitur, qui cantatur ad pſalterium, quo vſum eſſe Prophetam Dauid in magno myſterio prodit hiſtoria. Hæc autem duo in quibuſdam Pſalmorum titulis iuxta Muſicam artem alternatim ſibi opponuntur. Nam canticum pſalmi eſt, id quod cum organum modulatur, vox poſtea cantantis eloquitur. Pſalmus verò canticum, quod humana vox præloquitur: ars organi modulantis imitatur. *Idem Iſidor. lib. 6. Orig. c.* 19.

¶ Poeticæ Sententiæ.

Ouid. 4. Triſt. 1.

Hoc eſt cur cantet vinctus quoque compede foſſor,
Indocili numero cum graue mollit opus.
Cantat & innitens limoſæ pronus arenæ
Aduerſo tardam qui vehit amne ratem:
Quiq; refert pariter lentos ad pectora remos,
In numerum pulſa brachia verſat aqua.
Feſſus vt incubuit baculo: ſaxoq; reſedit
Paſtor, arundineo carmine mulcet oues.
Cantantis pariter, pariter data penſa trahentis
Fallitur ancillæ decipiturq; labor.
Fertur & abducta Lyrneſſide triſtis Achilles
Æmonia curas attenuiſſe lyra.
Cum traheret ſiluas Orpheus, & dura canendo
Saxa, bis amiſſa coniuge mæſtus erat.

1. de Arte amandi.

Si vox eſt, canta: ſi mollia brachia, ſalta:
Et quacunque potes dote placere, place.

Horat. lib. 1. Satyr. 3.

Omnibus hoc vitium eſt cantoribus inter amicos,
Vt nunquam inducant animum cantare rogati,
Iniuſſi nunquam deſiſtant.

¶ Similitvdo.

Chryſoſtomi. Sicut ſordes & limus aures corporis obſ[…] lent: Sic meretricij cantus, fabulæ huius ſeculi, aures me[…] obſtruere, atque immundas facere: quaſi enim ſtercus a[…] ſtris immittunt huiuſmodi colloquia, & quod barbarus […] batur, dicens, Comedetis ſtercus veſtrum: Id nunc mult[…] bo ſed re in vobis faciunt, imò verò multò peius atque f[…] *mil. 38. in Matth.*

¶ Exempla Biblica.

Cantandum ſpiritu & intelligentia, 1. *Corinth.* 14. v. 15. […] cantandæ. *Pſalm* 30. v. 5. & 33 v. 1. 2. 3. & 34. 4. & 47. 7. & […] v. 5. 33. 34. & 69. 35. & 95. v 1. 2. & 96. v. 12. & 97. 12. & 98 […] v. 5. 9. & 101. v 1. 4. & 105. v. 1. 2. & 106. 1. & 107. 1. & 113. […] 118. v. 1. 29. & 134. 1. & 135. v. 13. 19. & 136. v. 1. 2. & 145. v. […] v. 1. 7. & 148. 1. & 149. 1. & 150. 1. *Eſai.* 12. 4. & 42. 10. *Ierem.* […] 33. 11. *Apoc.* 19. v. 4. 5.

Canticum nouum, *Apoc.* 5. 9. & 14. 3. Canticum Moſi […] v. 1. 2. 3. alterum eiuſdem, *Deut.* 32. v. 1. 2. 3. Deboræ ac Bar[…] 1. 2. Dauidis pro liberatione ab hoſtibus, 2. *Reg.* 22. 1. 2. 3. 4. […] 5. 2. Mariæ virginis, *Luc.* 1. v. 46. 47. 48. Zachariæ, *Luc.* 1 v. 6[…] gelorum, 2. 13. *Eſa.* 6 3 *Apoc.* 4. 8. Simeonis, *Luc.* 2. v. 2[…] Cantica ſpiritualia à pijs canenda, *Pſal.* 119, v. 54. 171. *Ephe[…]* 3. 16

Dauid dulcis cantor, 2. *Sam.* 23. 1. Cantores à Dauide in […] dines diſtributi, 1. *Paral.* 6. 31. & 15. 19. & 25. 1. 2. *Paral.* 2[…] *Nehem.* 12 46.

Pſallendum Deo, & quomodo, *Epheſ.* 5. 19 *Col.* 3. 16. ſpiri[…] te, id eſt, gratiæ agendæ, *Iud.* 5. 3. 1. *Cor.* 14. 15. Pſallendum […] *Iac* 5 13.

Pſaltes egregius Dauid, 2. *Sam.* 23. v. 1.

¶ Scriptores.

De canticorum origine vide *Ioan. Gerſon. Tom.* 3. *ope[…]* Cantandi ſtudium apud vetuſtiores Romanos interrup[…] natum non fuiſſe. *Macrob. Satur. l.* 3. 13. Cani remigibus […] *Cœlius lib. 9. c.* 10. Item quid ſit intus canere. *ibid.* De voc[…] tione. *Seneca lib 2. epiſt.* 15. De concentibus. *Problemat. A[…]* *ſect.* 51.

Templorum cantum Patres non magnifecerunt: ple[…] rarunt. Nam Athanaſij temporibus Flauianus & Theod[…] Antiochiam canendi ritum primi in oriente (*vt ex Caſſ[…]* *ſtoria Tripart. lib. 5. c. 32. accepimus*) induxerunt. Auguſtin[…] nit ſua ætate ſub Ambroſio in Eccleſia Mediolanenſi mo[…] nem receptam.

Captiuitas, Carcer.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG[…]

CAPTIVITAS, Græcè αἰχμαλωσία, ας, ἡ, & αἰχμάλωτ[…] uus eſt Hebr. *Schebi*, Iudic. 5. 12. Eſth. 3. 8. Ierem. 15. 2. […] à verbo *Schaba* captitauit, in captiuitatem abduxit. Carcer […] locus in quo captiui & noxij ſeruantur, quaſi Coarcer, à co[…] quod in eo detenti prohibeantur exire. Hebr. *Chéle*, clau[…] verbo *Chala*, clauſit, concluſit, cohibuit. Hinc κλείω, claudo […] do: κλεὶς, clauis. Carcer autem Græcè δεσμωτήριον, vincu[…] cus, & φυλακή, cuſtodia dicitur. Dicitur autem à capio, quod […] cupo, & meum facio. Varro. *Quid hic venator cepit? C[…]* *uem quandam piratarum præda onuſtam capere.* Inde […] verbum, quo quidam iuniores vſi ſunt.

¶ Poeticae Sententiae.

A. Prudentius.

Carcer Chriſticolis gradus corona eſt.

Carcer prouehit ad Superna cœli:
Carcer conciliat Deum beatis.

¶ PHILOSOPHICAE SENTENTIAE

De Carcere. DIAL. LXIV.

Franciſci Petrarchæ.

DOL.

Carcere claudor indignus. R. Melior eſt indignus carcer quam indigna libertas: multoque ſatius immeritum pro iuſtitia mala … quam per ſcelus bonis affluere, quamuis nec mala illa dici debeant, neque hæc bona, ſed loquor vt vulgus, quod dolorem, malum ingens, voluptatem ſummum bonum iudicat. D. Carcere clauſus ſum. R. Quis non carcere clauditur, aut quis inde digreditur, niſi dum moritur? vetus hæc tua omniumque ſors eſt. Vnde … vnde nouæ igitur querelæ? Ita enim ſcito ex quo die natus es, & antequam naſcereris, in carcerem atque in vincula miſſum te … imperio, cui omnis cœli ambitus, exigua domus eſt, … creditur poetæ, tenebroſum vtique carcerem; & … illius carceris exitum ſi felicem cupis, huius anguſtias, non … ſicut nec ſupplicia, nec mortem, nec humani aliquid, ad … patientiam & contemptum niſi præparatus, armatuſque … animus in quacunque fortuna, calle graditur ancipiti. D. Turpi carcere claudor, atque anguſto. R. Nullus carcer turpior, & anguſtior nullus quam iſte corporeus, quo vſque adeo … atque vnde tantopere ſolui times. D. Carcere detineor … R. Multos periculo inſtanti atque hoſtium manibus carcer eripuit. Multis limen carceris, pro clypeo fuit; & quo … profuerat, exiſſe nocuit; vt exitu admoniti, quod horruerant, quod optauerant miſerum faterentur. D. Carceri mancipatus ſum. R. Quid ſcis, an fortaſſe non carcer; ſed vt dicitur, … quoties vinclis explicitos hoſtilis mucro, ſiue hoſte … paupertas inuaſit: quoties euaſiſſe pœnituit, & carcerem; … dominum queri cœperant, non fuiſſe per petuum queſti … Vidimus in carcere quoſdam laute viuentes, mox inde di… … inopem ac difficilem vitam mæſto fine clauſiſſe. Miſeram … vitam dego. R. Quidam libros in carcere texuerunt, tu … inutiles. Quidam literas in carcere didicere, patien… … D. Carcerali cuſtodia vinctus teneor. R. Plerique … ac ſpeluncis, alij ſe murorum anguſtiis incluſere; carce… … voluntarium, vel Dei amore, vel mundi odio, vulgiq; faſtidio … Tu ſi hoc animo non es, tuique carceris finem cupis, … Aut te hinc homo eruet, aut mors, quæ clauem carceris … habet, vnus quidem introitus, exitus multi ſunt. Alium … alium vis eruit, alius innocentia ſua, alius cuſtodum … euaſit, alius precio, alius ingenio, & vel ſubterraneis … vel per tenebras amicæ noctis elapſus eſt, quibuſdam … memoria terræ motus & ruina, carceris viam fecit. Ad … quos nihil emiſerit, mors abſoluit. Nec minus varij … euentus, Marium conſulatui carcer dedit: Iulium … piratarum cuſtodia ſummum miſit ad inperium; hac … de limine carceris ad dominium tranſiuere, & cate… … excuſſam iniecere aliis. Denique Regulum, & Socratem … alios non tam carcer extinxit, vt viſus eſt quam carce… … finis eripuit. Et ad ſummam quoſdam carcer ad inſi… … ad eximiam fortunam; ad regnum alios, multos … miſit, ad ſepulchrum omnes, nullum cepit; quem non [illegible]

De carceris exitu. DIAL. LXXXIX.

GAVD.

… carcerem euaſiſſe. R. Eſt & hæc (fateor) intermiſſa … libertas ac reddita quam ſeruata, ſed non omnia quæ de… … profunt, & ſæpe nociua ſunt dulcia, & amara ſalubria, … carcer modo, ſed mors vtilis fuit, ſæpe vita & libertas … G. Carcerem euaſiſſe gaudeo. R. Atqui modo gaude… … apprehendiſſe, nunc gaudes portum euaſiſſe. Carcer … portus, multis refugium & arx fuit; & in libertate peritu… … in vinculis ligata & clauſa diligentius aſſeruantur. … mortales cœci quid expediat, & icciroo mala ſua concu… … & aſſecuti gaudent, vnde mox doleant. Neue longius … quæras. Vidiſti nuper virum illum animoſi & magni … quam conſtantis incepti, qui aduerſo tempore ſe patro… … Romanæ Reipubl. profiteri auſus ipſe ſibi tribuni nomen … dehinc variante fortuna, Vrbe depulſus, Romanique … principis poſt pontificis lapſus in carcerem vtrobique be… … atque honeſte, tandem læua alite emiſſus, gladiiſque … non occiſus tantummodo, ſed diſcerptus, puto moriens … ſuſpirauit. G. E. carcere lætus erupi. R. Ibis per ro… … litibus, per plateas vrbium tumultusque negotiorum … libertatem putans gratulaberis, dum quem cla… … concluſerat, mille ſtringent laquei. Cumque læti omnes … portum petant, vnus tu natura mirabilis è portu lætus in procellas tendis. G. E. carcere digreſſus gaudeo. R. Bonum in hoc vt in reliquis conſilium erat, neque nimium gaudere, neq; nimium dolere, ſed æquanimitatem omni in ſtatu ceu vitæ gubernaculum tenere, in tanta præſertim caligine futurorum. Neque miſerum eſt (vt fertur) intraſſe, neque tam fauſtum carcerem exiuiſſe, quoties carcer libertati hoſtis, propitius eſt ſaluti, quoties optata votis omnibus libertas in pernitiem & in mortem verſa eſt? G. Exiui ex carcere. R. Latiori de carcere multi hominem caſus eripiunt, ex anguſtiori autem ſola mors eruit. G. Moleſto de carcere diſceſſi. R. Potes in hunc carcerem reuerti, in illum alterum cum ſemel exieris non redibis hoc in tempore.

¶ EXEMPLA BIBLICA.

Captiuorum hominum exempla: Loth, *Gen.* 14. *Verſ.* 12. 13. 14. Madianitarum vxores & paruuli, *Num.* 31. *v.* 9. Iſraelitæ, *Iudic.* 2. *verſ.* 14. & 2. *Reg.* 5. V. 2. Equites mille ſeptingenti, & duo millia militum, 2. *Sam.* 8. *v.* 4. Amaſias, 2. *Reg.* 14. *v.* 13. Sacerdotes, 17. *verſ.* 72. Vxores Dauidis, filij & filiæ, 1. *Sam.* 30. *v.* 3. 4. 5. Beera, 1. *Paralip.* 5. *v.* 6. Ieſana, Ephron, 2. *Paralip.* 13. *v.* 19. Decem millia virorum, 2. *Paral.* 25. *v.* 11. 12. Achas, 28. V. 5. Iudæi, eorumque mulieres & paruuli, *v.* 8. Manaſſes, 33. 11. Tobias, *Tob.* 1. *verſ.* 2. Sedechias, *Ierem.* 39. *Verſ.* 5. Reliquiæ populi & filiæ Regis in Maſpah. *Ierem.* 41. *v.* 10. Iechonia & Principes eius, *Baruch.* 1. *v.* 9. Captiuarum ciuitatum & regionum exempla: Villæ ſeu viculi Iacer, *Num.* 21. *Verſ.* 32. Ierícho, *Ioſ.* 6. *Verſic.* 20. 2. *Machab.* 12. *Verſ.* 15. Al. *Ioſ.* 8. *verſ.* 19. Maceda, *Ioſ.* 10. *Verſ.* 28. Gazer, *verſ.* 33. 1. *Reg.* 9. *verſic.* 16. Lachis, *Ioſ.* 10. *Verſic.* 33. Debir, *verſic.* 38. 39. Goſen, *Verſic.* 41. Canat Sephor, *Ioſ.* 15. *v.* 17. Leſem, 19. *v.* 47. Ieruſalem, *Iudic.* 1. *v.* 8. Baruch, 1. *verſic.* 24. Ieremias, 38. *Verſic.* 28. Gaza, *Iudic.* 1. *Verſic.* 18. Roma, 9. *verſ.* 45. Sion, 2. *Samuel.* 5. *Verſ.* 7. Syria, 8. *Verſ.* 13. Rabbah, 12. *verſ.* 29. Geth, 2. *Reg.* 12. *verſicul.* 17. Aion, &c. 15. *Verſic.* 29. Samaria, 18. *verſ.* 10. 11. Ciuitates Iuda, 18. *v.* 13. Geſſur & Aram, 2. *Paral.* 2. *Verſic.* 23. Bethel, 13. *verſicul.* 19. Ciuitates Ephraim, 17. *v.* 2. Bethſames, Aialon, &c. 28. *v.* 18. Azotum, *Eſa.* 20. *v.* 1. Carioth, *Ierem.* 48. *Verſ.* 41. Meſpa, 1. *Mach.* 5. *Verſic.* 35.

In carcerem coniectorum exempla: Ioſeph, *Gen.* 39. V. 20. *Pſal.* 105. *v.* 18. Pincerna & Piſtor Pharaonis, *Gen.* 40. *v.* 1. Filius Salumith Iſraelitidis blaſphemus, *Leuit.* 24. V. 12. Colligens ligna in Sabbatho, *Num.* 15. V. 34. Samſon, *Iudic.* 16. *v.* 21. Michæas, 1. *Reg.* 22. V. 27. 2. *Paralip.* 18. *verſic.* 26. Oſeas, 2. *Reg.* 17. V. 4. Ioachin, 25. *v.* 27. 28. 29. Ieremias, *Ierem.* 32. *Verſ.* 2. & 37. V. 15. Sedechias, 39. V. 7. & 52. V. 11. Ioahas, *Ezech.* 19. *v.* 9. Ioannes Baptiſta. *Matt.* 14. *v.* 3. *Marc.* 6. V. 17. *Luc.* 3. *v.* 20. Conſeruus, *Matth.* 18. *Verſ.* 30. Barrabas, *Luc* 23. *v.* 18. Apoſtoli, *Actor.* 5. V. 18. Petrus, 12. *Verſ.* 4. Paulus & Silas, 16. V. 24. Multi Sanctorum, 26. V. 10. Paulus, 2. *Corinth.* 11. V. 23.

Captiui in Babylonia iubentur orare pro pace ciuitatis, *Ierem.* 20. *v.* 7. pro vita Nabuchodonoſor Regis, & eius filij Balthaſaris, *Baruch.* 1. *Verſ.* 11. Captiua mulier quomodo ducenda in vxorem, *Deut.* 21. *verſ.* 11. 12. 13. Captiuos inuiſere bonum & pium eſt, *Gen.* 14. *Verſ.* 14. 1. *Sam.* 30. *Verſ.* 9. *Tob.* 1. V. 15. *Ierem.* 38. *v.* 9. *Matth.* 25. *verſ.* 37. *Act.* 12. *Verſ.* 52. *Timoth.* 1. *Verſic.* 16. *Hebr.* 13. *Verſ.* 3. Captiuos non deſerit Deus, *Gen.* 39. *verſ.* 21. *Pſalm.* 105. V. 17. 18. 19. *Sap.* 10. V. 13. *Eſa.* 42. V. 7. *Act.* 5. V. 18. & 12. *v.* 17. & 16. *Verſic.* 25.

¶ HISTORICA EXEMPLA.

Leo III. Romanus Pontifex, Carolo Magno regnante, dum ſupplicationes agit à Gregorio inſtitutas, apud ædem Syluestri captus, & Paſchalis Primicerij ac Campuli presbyteri fraudibus fere ad mortem cæſus, in cœnobium S. Eraſmi relegatus eſt. *Volat. lib.* 22. *Anthrop.*

Anaſtaſius III. Benedicto III. depoſito, cum pontificatum inuaſiſſet: ab Imperatoris legatis deiectus, & in carcerem coniectus eſt. *Sigebertus in Chronicis.*

Rogerij F. Gulielmus, Apuliæ & Calabriæ dux, Innocentium II. Pontificem bello cepit. *Theat.*

Agathocles, Lyſimachi Thraciæ regis F. à patre contra Dromichæten Getarum regem miſſus, captus eſt. Lyſimachus filiam Dromichæti deſpondit: & ea parte Thraciæ ceſſit; quæ trans Iſtrum eſt. *Pauſanias.*

Crœſus Lydorum rex, qui templa oraculorum omnia quæ tum fuere multis & magnis muneribus ornauit, quique aurum & argentum in latere fudit, à Cyro Perſarum rege captus: quod reliquum ætatis ſuperfuit, in ſeruitute vixit. *Herodotus.*

Peſcennius Niger à ducibus Seueri Imp. per Æmilianum ſuperatus, apud Cyzicum ſauciatus, captus, & ad Seuerum deductus eſt. caput eius ſuffixum, Romam miſſum. *Spartianus.*

Æmilianus Mauritianus Imp. ab exercitu nominatus, à duce Galieni Theodoro captus, ad Galienum miſſus eſt. *Trebellius Pollio.*

Vide, Aduerſitas, Afflictio, Fortuna, Miſeria, Item Fortitudo, & Conſtantia.